

blog/kak-izmenilis-czeli-biznesa-i-sroki-ih-dostizheniya-dlya-marketologov-ukrainy-v-usloviyah-voyny-issledovanie-webpromo (дата звернення: 21.03.2023).

3. Вовчанська О., Іванова Л. Особливості реалізації інструментів маркетингу в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-32>.

УДК: 339.564(477)“364”

Стамат Вікторія Михайлівна

к. е. н., доцент кафедри менеджменту та маркетингу,
Миколаївський національний аграрний університет (Україна)

Калошин Нікіта Олегович

магістр факультету менеджменту спеціальності 073 «Менеджмент»,
Миколаївський національний аграрний університет (Україна)

РОЗВИТОК ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

JEL classification: F100; L100

Сьогодні в умовах світової глобалізації та повномасштабної війни та території України розвиток експорту, як стратегічний напрям розвитку України, набуває особливого значення: глобалізація має своїм наслідком збільшення загального обсягу експорту країн світу та посилення конкуренції, в той час як воєнний стан на території України створює нові складнощі в процесі виготовлення та експортування продукції. Відповідно експортний потенціал України є актуальним питанням для дослідження, пошуку шляхів збереження та розвитку.

Якщо розглядати поняття експорту через нормативно-правові акти, то відповідно до Закону України «Про державне регулювання зовнішньоторговельної діяльності» експорт товару розглядається як вивіз товару з митної території України без зобов'язання про зворотне ввезення [1]. Тобто, переводячи в економічні терміни, можемо визначити експорт як виробництво товару на національній території та реалізація її на закордонних ринках.

За академічним тлумачним словником «економічний потенціал – сукупність економічних можливостей держави (або об'єднання держав), які можуть бути використані для забезпечення всіх матеріальних потреб (виробництва, оборони, особистих потреб населення тощо)» [2].

Якщо розглядати експорт як вагомий чинник економічного зростання, то він набуває ознак потенціалу, тобто можливості держави, яку можна використати для забезпечення матеріальних потреб.

На думку Т. Мельник, експортний потенціал є частиною економічного потенціалу, оскільки в економічному потенціалі можна виокремити виробництво та реалізацію. А в реалізації можна виокремити потенціал внутрішнього ринку та експортний потенціал [3].

Різні вчені поняття експортного потенціалу визначають по-різному. Т. Мельник, проаналізувавши низку визначень, зробив декілька висновків. По-перше, експортний потенціал притаманний економічним суб'єктам усіх рівнів: від держави до окремого підприємства. По-друге, експортний потенціал пов'язаний з конкурентоспроможністю продукції, що реалізується за кордоном [3].

З першого висновку зрозуміло, що експортний потенціал країни складається з експортних потенціалів окремих галузей, а експортний потенціал галузей складається з експортних потенціалів окремих підприємств. Отже, розвиток експортного потенціалу країни являє собою розвиток експортного потенціалу окремих підприємств. З другого висновку ми розуміємо, що, оскільки експортний потенціал пов'язаний з конкурентоспроможністю продукції, то покращення показників конкурентоспроможності продукції, наприклад зниження собівартості, а як наслідок ціни, чи підвищення споживчої цінності матимуть позитивний вплив на експортний потенціал.

Також в своїй роботі Т. Мельник зауважує, що експортна діяльність на ринку конкретного товару конкретної країни доцільна лише за умови, якщо експортний потенціал цього ринку менший, ніж експортний потенціал експортера [3].

Тракування поняття «експортний потенціал» на цьому рівні вважаємо достатнім для подальшого розгляду можливостей розвитку експортного потенціалу України.

Для визначення можливостей покращення експортного потенціалу важливо розуміти сучасний стан експорту в країні. Тому доцільно розглянути стан експорту на 2022 рік. За даними державної служби статистики України на 2022 рік ми маємо приблизно 64,9% від показника 2021 року та 89,7% від показника 2020 року [4]. Вважаємо, найвагомим фактором такого різкого скорочення обсягів експорту є початок повномасштабної війни на території України яка триває і сьогодні. Тому, на думку авторів, якщо ми говоримо про оперативні дії для покращення ситуації щодо експортного потенціалу, то мова йде скоріше про його збереження або навіть уповільнення спаду, ніж про зростання.

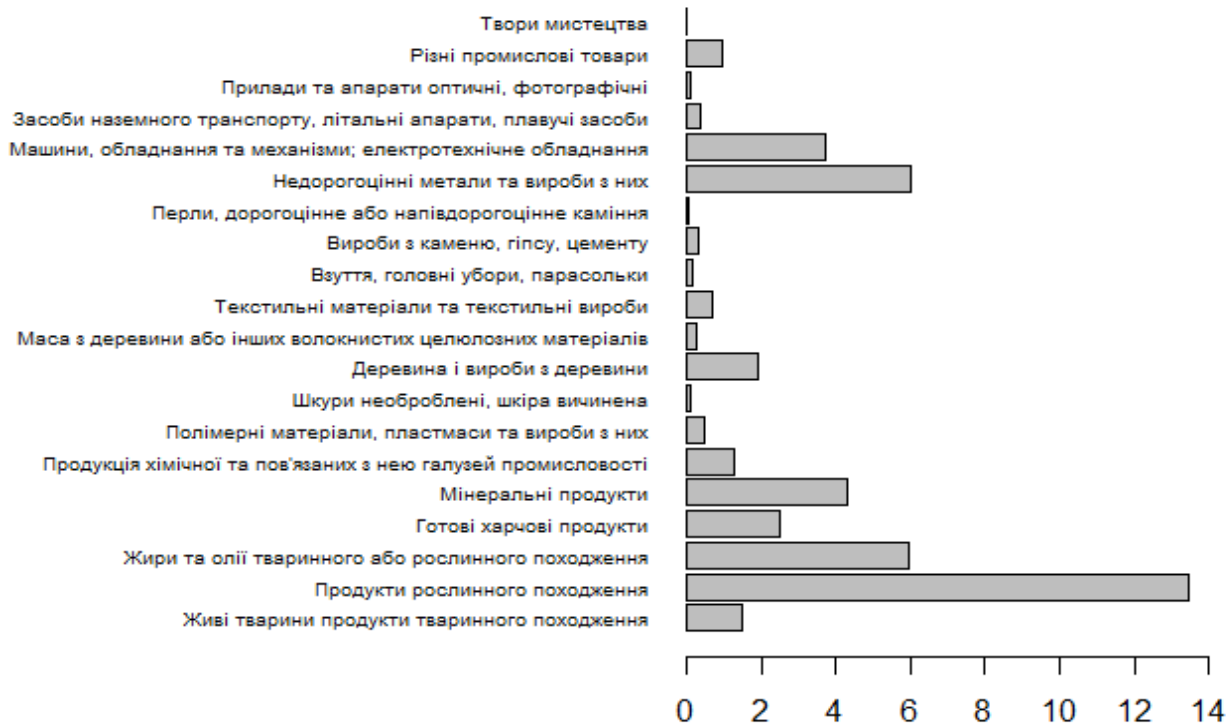

Рис. 1. Дохід від реалізації експортованої продукції України за 2022 рік, млрд. дол.
Джерело: розроблено авторами за даними [4]

Аналізуючи дані рис. 1, можемо зазначити, що основним напрямом експорту у 2022 році є продукти рослинного походження. Варто звернути увагу, що починаючи з 24 лютого 2022 року експорт відбувався вже в умовах воєнного стану. Доцільно вважати, що доки воєнний стан триває таке співвідношення напрямів експорту є більш очікуваним, ніж те співвідношення, яке ми спостерігали у довоєнний час.

Отже, оскільки експортний потенціал пов'язаний з можливостями виробництва, вважаємо, що з погляду підвищення загального експортного потенціалу країни в короткостроковій перспективі доцільно створити умови для ефективного виробництва продукції рослинництва в умовах воєнного часу: ведення сільського господарства в умовах воєнного часу супроводжується специфічними проблемами, які можуть потребувати підтримки з боку держави.

Для підвищення експортного потенціалу в довгостроковій перспективі, на думку авторів, важливими є також підтримка та розвиток галузей переробки сировини, яка з України експортується у значній кількості, а саме сировини рослинного походження та сировини металургійної індустрії. Географічна наближеність джерел сировини є досить вагомою передумовою для розвитку будь-якої переробної галузі, тому вищезгадані напрямки переробної промисловості приховують в собі можливості для розвитку виробництва, а, відповідно, і експортного потенціалу.

Література

1. Про державне регулювання зовнішньоторговельної діяльності : Закон України № 335-XIV від 04.03.2023 р. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1999. № 7. Ст. 49.
2. Академічний тлумачний словник. URL: <http://sum.in.ua/s/potencia> (дата звернення: 23.03.2023).
3. Мельник Т. Експортний потенціал України : методологія оцінки та аналіз. *Міжнародна економічна політика*. 2008. № 1–2. С. 241–271.
4. Державна служба статистики України : сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 23.03.2023).